

VRIJWILLIGERSWERK ORGANISEREN

de regels van het spel

het statuut en de wettelijke bepalingen voor het vrijwilligerswerk

ZONDER VRIJWILLIGERS DRAAIT VLAANDEREN VIERKANT

Vlaanderen telt vandaag meer dan een miljoen vrijwilligers die zich wekelijks inzetten voor anderen via hun sportclub, het OCMW, een toneelgroep, de milieuvereniging of het jeugdhuis... Het vrijwilligerswerk kent vele grote en kleine organisaties. Sommige soorten hebben bij ons al een lange en rijke traditie, anderen zijn gloednieuw en trendy. Ze zijn echter allen even onlosmakelijk verbonden met onze manier van samenleven in Vlaanderen.

Leg het vrijwilligerswerk een week stil en onze samenleving draait vierkant.

Ondersteuning bieden aan het vrijwilligerswerk mag geen kwestie van luxe zijn, maar moet als een maatschappelijke noodzaak beschouwd worden. Onder impuls van de Koning Boudewijnstichting, het Platform voor Voluntariaat vzw en de Vereniging van Vlaamse Provincies hebben de vijf Vlaamse provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie recentelijk ieder een Steunpunt voor Vrijwilligerswerk opgericht. Deze Steunpunten werken gezamenlijk ondersteuningsinitiatieven uit en vertalen deze naar hun eigen regio. Zij bouwen bijvoorbeeld, samen met het Platform voor Voluntariaat vzw, de vacaturebank voor vrijwilligerswerk uit om zo vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap hebben de Steunpunten nu een volledig vormingsprogramma uitgewerkt over het vrijwilligersmanagement voor organisaties.

EEN VRIJWILLIGERSMANAGEMENT IN 9 DELEN

De handleiding van dit vormingspakket bestaat uit 9 boekjes. Zij werden geschreven door Peter Vananderoye van het Steunpunt Vrijwilligerswerk Limburg in samenwerking met Hilde De Wilde van de bvba ATOOM, in opdracht van de Provincie Limburg. In deze reeks staan zowel theoretische modellen als praktische oefeningen, nuttige adressen en een uitgebreide literatuurlijst. Ze zijn vooral bestemd voor de vrijwilligersorganisaties maar het deeltje over het statuut bevat ook belangrijke informatie voor de vrijwilligers zelf. De 9 deeltjes zijn in één box of afzonderlijk verkrijgbaar via de Steunpunten voor Vrijwilligerswerk.

Eén boekje uit de reeks ligt nu voor u... Als dit boekje mee kan zorgen voor een grotere tevredenheid bij de vrijwilligers terwijl de organisatie haar doel beter kan bereiken, dan is ons opzet geslaagd.

Veel succes met uw vrijwilligerswerk,
namens de vijf provinciale Steunpunten voor Vrijwilligerswerk en het Punt te Brussel.

Sonja Claes, gedeputeerde voor welzijn Limburg
Dirk De Fauw, gedeputeerde voor welzijn West-Vlaanderen
Wiske Ockerman, gedeputeerde voor welzijn Vlaams-Brabant
Jean-Pierre Van Der Meiren, gedeputeerde voor welzijn Oost-Vlaanderen
Marc Wellens, gedeputeerde voor welzijn Antwerpen
Jos Chabert, minister van de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor Welzijn en Gezondheid
Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen

maart 2001

EEN RODE DRAAD

We zetten hieronder alle belangrijke thema's die in een vrijwilligersbeleid aan bod komen, kort en overzichtelijk op een rij.

1. EEN EIGEN VRIJWILLIGERSBELEID (de zin van een vrijwilligersbeleid - de samenvatting)

Wat is een vrijwilligersbeleid? Waarom zouden we in onze organisatie een eigen vrijwilligersbeleid ontwikkelen? Wat kan een vrijwilligersbeleid ons opleveren?

2. ORGANISATIES & VRIJWILLIGERS (starten met een vrijwilligersbeleid)

Waarom verwachten vrijwilligers vandaag iets anders van een organisatie dan vroeger? Hoe werkt onze organisatie? Wat zijn onze primaire en secundaire doelen? Met welke problemen heeft onze organisatie af te rekenen? Waarom werken wij met vrijwilligers?

3. DE JUISTE JOB (taakafbakening voor vrijwilligers)

Kunnen vrijwilligers alle taken in onze organisatie opnemen, of moeten we de taken verdelen tussen beroepskrachten en vrijwilligers? Hoe staan onze beroepskrachten en vrijwilligers tegenover elkaar?

4. OP ZOEK NAAR VRIJWILLIGERS (vrijwilligers werven)

Hoe kunnen we op zoek gaan naar de vrijwilligers? Voor welke taken zoeken we vrijwilligers? Waar vinden we die mensen die we zoeken? Via welke kanalen kunnen we het best werven?

5. WIE VAN DE DRIE (vrijwilligers selecteren)

Waarom is een goede selectie zo belangrijk? Hoe organiseren we onze selectie? Op welke basis selecteren we kandidaten?

6. (BIJ)HOUDEN IS DE KUNST (vrijwilligers motiveren)

Hoe motiveer je vrijwilligers? Is elke motiverende factor gelijk voor iedere vrijwilliger? Waarom doet iemand vrijwilligerswerk in mijn organisatie?

7. MET IJZEREN HAND EN FLUWELEN HANDSCHOEN (vrijwilligers begeleiden)

Welke leiderschapsstijl pas ik het best toe? Wat met 'probleem'-vrijwilligers? Hoe kan ik een vrijwilliger zo goed mogelijk volgen in zijn bezigheid?

8. CHARTERS VOOR STARTERS (afspraken en overeenkomsten voor vrijwilligers)

Werken we wel of niet met een overeenkomst? Is een afsprakennota hetzelfde als een overeenkomst?

9. DE REGELS VAN HET SPEL (het statuut en de wettelijke bepalingen voor het vrijwilligerswerk)

Bestaat er een statuut voor de vrijwilliger? Welke verzekering is belangrijk voor vrijwilligers? Welke (onkosten)vergoedingen mogen vrijwilligers ontvangen?

1 EEN STATUUT VOOR VRIJWILLIGERS

In september 2000 hebben twee CVP mandatarissen, Simonne Creyf en Greta D'Hondt, een wetsvoorstel bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediend tot instelling van een statuut voor vrijwilligers. Zij vinden, net als zo velen, dat vrijwilligerswerk beantwoordt aan een maatschappelijke nood en dus juridisch niet langer kan genegeerd worden. Vrijwilligers hebben namelijk recht op een wettelijke bescherming gelijkwaardig aan die van bijvoorbeeld beroepskrachten...

Er dient een degelijk statuut te komen waarin alle bestaande wettelijke tekortkomingen en drempels worden opgeheven ter erkenning en stimulering van het vrijwilligerswerk in alle mogelijke sectoren waar vrijwilligers thuis horen. Hopelijk zal in het internationaal jaar van de vrijwilliger (2001) werk gemaakt worden van degelijke wettelijke beschermende maatregelen voor vrijwilligers, die rekening houden met de wensen en eisen van iedere sector, want daar is het vrijwilligerswerk pas echt bij gebaat... .

1.1 ER ZIJN SPELREGELS...

Net zoals bijvoorbeeld in de sportbeoefening worden ook in het dagelijkse leven regels toegepast. Zonder goede regels kan een spel niet gespeeld worden en is samenleven onmogelijk. De spelregels in het dagelijkse leven zijn de wetten van dit land. De wettelijke bepalingen die specifiek op vrijwilligerswerk van toepassing zijn, trachten vrijwilligers te beschermen tegen mogelijke risico's. Het spontane en losse karakter van de vrijwilligerswereld doet ons te gemakkelijk vergeten dat er schade kan optreden en dat de vrijwilliger daar mogelijk persoonlijk voor kan worden aangesproken. Zo vergeten werklozen, bruggepensioneerden en arbeidsongeschikten soms dat ze niet zonder meer als vrijwilliger in een organisatie aan de slag kunnen. Ook het begrip "onkostenvergoeding" is niet voor iedereen even duidelijk (wanneer spreken we over loon of over onkosten?).

1.2 DE HUIDIGE REGELGEVING

In december 1998 verscheen het resultaat van een studie die uitgevoerd werd in opdracht van de Koning Boudewijnstichting. Professor dokter Bea Van Buggenhout en wetenschappelijk medewerkster Sarah D'Hondt onderzochten de knelpunten van de juridische situatie van de vrijwilliger. Uit deze studie blijkt dat er weinig eenduidigheid bestaat. Omdat er geen wettelijk statuut voor de vrijwilliger bestaat, zijn een aantal bepalingen uit verschillende rechtsgebieden van toepassing op het vrijwilligerswerk. Het vrijwilligerswerk heeft met de volgende vier rechtsgebieden te maken; aansprakelijkheidsrecht, arbeidsrecht, sociaal recht en fiscaal recht.

1.3 IN DIT BOEKJE

Dit boekje gaat over de wettelijke bepalingen die van toepassing zijn op vrijwilligers. Jammer genoeg zijn wetten vaak moeilijk, onduidelijk en ingewikkeld. Daarom stellen we hier enkel de belangrijkste regelingen zo eenvoudig mogelijk aan u voor en verwijzen u naar de bevoegde diensten die u een antwoord kunnen geven op uw concrete vragen. De informatie in dit boekje kan nuttig zijn voor iedere vrijwilliger en voor verantwoordelijken die handelen in naam van de organisatie. Het is namelijk belangrijk dat men beseft waar men mee bezig is en weet waar ieders verantwoordelijkheid ligt. Naast de uitleg over de huidige regelgeving kan u ter verduidelijking een aantal praktijkvoorbeelden terugvinden.

1.4 WIE IS VRIJWILLIGER?

Niet iedereen die iets doet voor iemand anders is daarom automatisch vrijwilliger. Volgens een definitie die onder andere door sociologen in Vlaanderen gehanteerd wordt, bestaat het vrijwilligerswerk uit het verrichten van activiteiten in georganiseerd verband, onverplicht en onbezoldigd en dit ten behoeve van anderen of de samenleving. Daardoor onderscheidt vrijwilligerswerk zich van andere activiteiten zoals

beroepsactiviteiten, burenhulp, stages, het werk verricht voor een Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap (PWA), mantelzorg, enz.

Zo wordt elke vorm van vergoede vrijwillige inzet uitgesloten uit de definitie van het vrijwilligerswerk. Iedere vergoeding die immers meer inhoudt dan een onkostenvergoeding, heeft betrekking op arbeid en (dus) niet op vrijwilligerswerk.

BIJVOORBEELD

- *Iemand die dagelijks in het park gaat joggen, is misschien wel een sporter maar daarom nog geen sportvrijwilliger, want hij organiseert geen activiteit of helpt niet mee in een club.*
- *De toneelregisseur, de voorzitter van een vrouwenorganisatie, de natuurgids en de man achter de toonbank in een wereldwinkel zijn wel vrijwilligers, want zij zetten zich gratis in voor anderen binnen een organisatie.*
- *Betaalde koördirigenten, stagiaires in een ziekenhuis, speelpleinbegeleiders met een arbeidsovereenkomst of jobstudenten in een cultureel centrum, zijn geen vrijwilligers, want zij doen dit niet gratis of onverplicht.*
- *Iemand die onbezoldigd in een organisatie slachtoffers helpt, voor kinderen in een bibliotheek voorleest, de truitjes van de club wast of een jeugdbeweging leidt is vrijwilliger.*

2 NIET IEDEREEN MAG ZONDERMEER VRIJWILLIGERSWERK VERRICHTEN

Volgens de wet mag iedereen die ouder is dan 15 jaar vrijwilligerswerk verrichten. Maar sommige mensen die een uitkering krijgen dienen eerst bepaalde instellingen te verwittigen of toestemming te krijgen voor ze als vrijwilliger aan de slag kunnen (zonder het risico op verlies van hun uitkering te lopen).

Algemene informatie daarover is op te vragen bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid in Brussel en de dienst Inspectie Sociale Wetten in uw regio.

2.1 GEPENSIONEERDEN

Gepensioneerden (zelfstandigen en werknemers) mogen zich als vrijwilliger inzetten, maar moeten dit vooraf melden aan de Rijksdienst voor Pensioenen. Ook echtgenoten van gerechtigden bij een gezinsspensioen melden hun vrijwilligerswerk best bij dezelfde dienst. De Rijksdienst voor Pensioenen kan u daarover alle nodige informatie verschaffen.

2.2 WERKLOZEN EN BRUGGEPENSIONEERDEN

Werklozen en bruggepensioneerden moeten voor de aanvang van hun vrijwilligerswerk een schriftelijke aanvraag indienen bij de dienst vrijstellingen van het werkloosheidsbureau (RVA.). Voor bruggepensioneerden is in sommige gevallen enkel de aanmelding nodig, anders dienen zij net als werklozen de goedkeuring van de RVA. af te wachten alvorens te kunnen starten als vrijwilliger. De directeur kan een toelating weigeren als hij vermoedt dat de beschikbaarheid op de arbeidsmarkt in het gedrang komt.

Organisaties kunnen bij de RVA. (in Brussel) een algemene toelating vragen om werklozen of bruggepensioneerden als vrijwilligers in te schakelen bij hun activiteiten. Deze algemene toelating kan werklozen en bruggepensioneerden helpen als ze hun eigen aanvraag tot vrijwilligerswerk indienen. Het RVA-werkloosheidsbureau van uw regio kan u daarover de nodige inlichtingen geven.

2.3 ARBEIDSONGESCHIKTHEID OF ZIEKTE

Wil je vrijwilligerswerk doen en je geniet van een uitkering wegens ziekte of arbeidsongeschiktheid, dan moet u de schriftelijke toestemming krijgen van de adviserend geneesheer van uw ziekenfonds.

Zelfs partners of echtgenoten van uitkeringsgerechtigden wegens ziekte of arbeidsongeschiktheid bevragen zich best vooraf bij de dienst uitkeringen van hun ziekenfonds als ze vrijwilligerswerk willen verrichten. Arbeidsongeschikte zelfstandigen kunnen in bepaalde gevallen zonder die toelating vrijwilligerswerk verrichten. Jouw adviserend geneesheer of de dienst uitkeringen van uw ziekenfonds kunnen u daarover alle inlichtingen bezorgen.

2.4 UITKERINGEN EN INKOMSTEN

Vrijwilligers die kinderbijslag of gewaarborgde gezinsbijslag genieten, die een uitkering krijgen wegens beroepsziekten of arbeidsongeval, die een bestaansminimum ontvangen van het OCMW of een uitkering vanwege een handicap, kunnen zich zonder problemen inzetten voor hun organisatie.

Zij moeten, net zoals werklozen, (brug)gepensioneerden en zieken of arbeidsongeschikten, wel nagaan bij de bevoegde instanties of de onkostenvergoedingen die ze eventueel ontvangen in combinatie met hun uitkering geen probleem vormen. Voor inlichtingen kan je bij de bevoegde dienst terecht op bij de Rijksdienst voor sociale Zekerheid.

2.5 IS VRIJWILLIGERSWERK ARBEID?

Vrijwilligerswerk is niet hetzelfde als beroepsarbeid. Voor het werkwoord “werken” bestaan in België echter wel een aantal spelregels en wetten, ook als je geen loon ontvangt. Jij en je organisatie moeten letten op het aantal uren dat je werkt, op zondagswerk en nachtwerk, op veilig werken, op controles van arbeidsinspectie, op de relaties met je collega’s en op kinderarbeid. Op deze algemene regels uit de arbeidswetgeving die op vrijwilligerswerk van toepassing zijn bestaan uitzonderingen. Deze wetten zijn er namelijk ter bescherming van de vrijwilligers zelf en slaan vooral terug op vrijwilligerswerk dat dicht bij de echte arbeids sfeer ligt. Uiteraard zijn bijvoorbeeld zondagswedstrijden in de sportwereld, jeugdbewegingactiviteiten opendeurdagen in scholen, manifestaties in het weekend of diensten die permanent mensen verzorgen een uitzondering op de regel van het zondagswerk. Deze en andere uitzonderingen zijn vastgelegd in een lijst die kan uitgebreid worden op vraag van de organisaties zelf. Meer informatie daarover kan je krijgen bij de Inspectie Sociale Wetten.

BIJVOORBEELD

- *An is al een tijdje werkonbekwaam en wil bij teleonthaal meewerken, want ze kunnen nog best iemand gebruiken. Nadat ze zich bevraagd heeft bij de adviserend geneesheer van haar ziekenfonds wacht ze op de schriftelijke toestemming voor ze aan de slag gaat.*
- *Mark is bruggepensioneerd en wil als secretaris van de plaatselijke wielertoeristenploeg helpen. Dit is vrijwilligerswerk en dus neemt hij contact op met de dienst vrijstellingen van het werkloosheidsbureau voor hij start met zijn nieuwe functie.*
- *Jo zit in een rolstoel en neemt al enkele jaren deel aan de vergaderingen van de provinciale gehandicaptenadviesraad. Jo kan dit vrijwillig doen zonder dit te melden aan een instantie. Enkel over de zitpenning heeft Jo zich bevraagd aan de dienst uitkeringen aan gehandicapten om te weten of dit wel kon in combinatie met de uitkering.*

3 OVEREENKOMSTEN EN VERZEKERINGEN

Omdat vrijwilligers zich gratis inzetten kunnen ze geen arbeidsovereenkomst hebben met hun organisatie. Volgens de wet hebben vrijwilligers wel steeds een overeenkomst met hun organisatie, die wijst op de verantwoordelijkheid van de beide partijen, ook al staat er niets van op papier. Wettelijk gezien kunnen vrijwilligers aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten... .

3.1 GOEDE AFSPRAKEN MAKEN GOEDE VRIENDEN

Daarom sluiten meer en meer organisaties een schriftelijke overeenkomst met hun vrijwilligers af, met daarin een aantal praktische afspraken over de taken, de uren, de plaats, de verzekering, het verwittigen bij afwezigheid, enz. Via de overeenkomst kan men makkelijker uitmaken waar ieders verantwoordelijkheid ligt (op basis van de schriftelijk vastgelegde afspraken).

3.2 ZEKER IS ZEKER

Tijdens het vrijwilligerswerk kan er al eens iets foutlopen. Een ongeluk komt soms uit een onverwachte hoek: een vrijwilliger struikelt over iets, kwetst zichzelf, wordt omvergeduwd, of valt... Om gelijkaardige redenen kan het gebeuren dat een vrijwilliger iemand anders schade toebrengt, bijvoorbeeld door hem of haar omver te lopen of doordat de persoon door toedoen van de vrijwilliger op een ongelukkige manier ten val komt. Alhoewel het niet wettelijk verplicht is, sluit een organisatie best een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid en ongevallen voor vrijwillige medewerkers af. Anders kan een ongeluk met schade aan derden ertoe leiden dat de vrijwilliger in eerste instantie zelf de schade moet vergoeden. Vrijwilligers kunnen er zelf op toezien dat de polis van de organisatie toereikend is.

De gewone familiale verzekering biedt de vrijwilliger niet steeds een oplossing. In tegenstelling tot de autoverzekering bijvoorbeeld is het immers geen verplichte verzekering en dus zal niet iedere vrijwilliger beschikken over een familiale verzekering. Soms kunnen bepaalde activiteiten of zelfs vrijwilligerswerk op zich uitgesloten worden uit een familiale polis. Tot slot is de eerste schijf van bijvoorbeeld 5 000 BEF = 123,95 EUR van de materiële schade als franchise niet gedekt. Voor meer informatie over verzekeringen kan je terecht bevragen bij jouw makelaar of adviseur.

3.3 UITZONDERLIJKE SITUATIES: GEHEIMHOUDINGSPLICHT EN SCHULDIG VERZUIM

Vrijwilligers die in het kader van hun opdracht in vertrouwen worden genomen en persoonlijke informatie over iemand anders gekregen hebben, mogen dit niet naar buiten brengen vanwege de geheimhoudingsplicht of het beroepsgeheim. Wie de hulp van een vrijwilliger inroept moet er ook vertrouwen in kunnen hebben zelfs al vertelt hij niet uitdrukkelijk dat dit "een geheim" is.

Onder dit beroepsgeheim valt alle informatie over gezondheid, sociale en familiale toestand, financiële toestand, sociale problemen, persoonlijke, religieuze, filosofische of levensbeschouwelijke overtuiging. Het risico dat een vrijwilliger loopt door de schending van dit beroepsgeheim is niet klein, want de wet beschouwt dit als een strafrechtelijk feit. Dit kan de vrijwilliger een veroordeling opleveren (bv. boete en vermelding op het strafblad).

Als de persoon die jouw hulp inroept daarentegen vertelt dat hij het slachtoffer is van een misdrijf, mag je dat wel rapporteren aan de bevoegde instanties. Soms ben je het zelfs verplicht en ben je schuldig aan "schuldig verzuim" als je nalaat hulp te verlenen. Dat geldt voor een aanslag op het leven, diefstal, vernieling, incest, kindermishandeling. Het best kan je altijd een beroep doen op een hiërarchisch hogergeplaatste om deze zaak aan te kaarten. Als vrijwilliger ben je niet altijd juist geplaatst om zo'n beslissing helemaal op eigen houtje te nemen.

BIJVOORBEELD

- *Een vrijwilliger in een rusthuis beklagt zich bij de directeur dat hij op de afdeling met demente bejaarden niet mag meehelpen van het betreffende diensthoofd. De directeur begrijpt dat de vrijwilliger op die afdeling een bekende buur wil helpen met een aantal dagdagelijkse bezigheden, maar steunt het diensthoofd in haar beslissing. Hij legt aan de vrijwilliger uit dat in de overeenkomst duidelijk vermeld staat dat de vrijwilliger meewerkt bij de animatie op een andere afdeling met bewoners die beslist niet dement zijn. Die afspraak staat zo op papier om problemen rond verantwoordelijkheid en het verzekeringswezen te vermijden. Want de vrijwilliger zou mogelijk zelf kunnen opdraaien voor de schade bij een ongeluk op een afdeling waar hij eigenlijk niet als vrijwilliger ingeschreven staat.*
- *Een zwemster vertelt aan haar coach over de financiële problemen in haar familie en zegt dat ze daarom niet mee kan op het sportkamp. De coach wil hulp bieden en zoekt openlijk een "sponsor" voor de zwemster. Als de coach een voorstel tot steun doet aan de familie dreigt de vader van de zwemster om naar de rechtbank te stappen omdat de zwemclub haar boekje te buiten gaat en zich niet mag mengen met de privé-aangelegenheden van de familie. De coach maakt inderdaad een fout door als vrijwilliger de geheimhoudingsplicht niet te respecteren. Hij belooft een meer discrete regeling te treffen met het bestuur en verontschuldigt zich voor het feit dat hij zonder het te beseffen het vertrouwen van het meisje heeft beschaamt en de wet op de geheimhoudingsplicht heeft overtreden.*

4 ONKOSTENVERGOEDINGEN

Organisaties die onkosten wil terugbetalen aan hun vrijwilligers moeten een keuze maken tussen twee systemen: de terugbetaling van bewezen onkosten op basis van bewijsstukken of een terugbetaling van onkosten op forfaitaire basis.

Bij de terugbetaling van bewezen onkosten geldt geen limiet, maar elke vergoeding moet ten allen tijde kunnen bewezen worden met voorgelegde betalingsbewijzen.

Sinds half 1999 kunnen vrijwilligers ook een terugbetaling van hun onkosten krijgen op forfaitaire basis. In een omzendbrief van een minister van financiën (Viseur) staat dat vergoedingen voor onkosten van vrijwilligers vrijgesteld worden van belastingaangifte voor een bedrag van maximaal 40 000 BEF = 991,57 EUR per jaar met een maximum van 1 000 BEF = 24,79 EUR per dag.

Gelijkaardige regelingen als het forfaitaire systeem bestaan reeds geruime tijd voor bepaalde functies in sommige sectoren of organisaties zoals een aantal sporttakken, brandweerdiensten of het rode kruis. Daar worden nog steeds specifieke tarieven toegepast. Deze uitzonderingsregels blijven, ook sinds de komst van de omzendbrief, gelden. Voor meer informatie daarover kan je terecht bij het ministerie van financiën.

BIJVOORBEELD

- *Suzy is danslerares en krijgt geen loon, maar ze dient regelmatig de factuurtjes in van de cd's die ze koopt. De dansclub betaalt deze gemaakte onkosten terug en voegt de factuurtjes als bewijsmateriaal aan de boekhouding toe.*
- *Martin kalkt regelmatig de lijnen van het voetbalveld van zijn club en krijgt voor zijn onkosten (verplaatsingen, materiaal, wassen kledij) een forfaitaire vergoeding van 500 BEF = 12,39 EUR per week. Martin moet deze onkostenvergoeding niet aangeven op zijn belastingsbrief en de club dient enkel de uitbetaalde vergoeding aan Martin in een lijst bij te houden (met data, bedrag en omschrijving van de onkosten) voor een eventuele belastingscontrole.*
- *Germaine onderhoudt de kledij van haar toneelgroep en krijgt daarvoor een kostenvergoeding. Omdat zij deze onkosten moeilijk kan bewijzen krijgt zij een forfaitaire terugbetaling van haar onkosten. Sinds kort helpt ze ook regelmatig mee met het zoeken naar geschikte attributen en decorelementen en rijdt daarvoor nogal wat rond met haar wagen. Zij wil voor de gereden kilometers een onkostenformulier indienen maar krijgt ook voor die onkosten een forfaitaire vergoeding, want het systeem van bewijsbare kosten en het forfaitaire systeem kan niet gelijktijdig voor dezelfde vrijwilliger toegepast worden.*
- *Jaak helpt mee bij thuisopasdienst en in een ziekenhuis en vraagt aan de beide diensten of hij een forfaitaire onkostenvergoeding kan krijgen. Na het contact met het ministerie van financiën weet Jaak dat hij dat jaar niet twee maar slechts één maal tot maximum 40 000 BEF = 991,57 EUR mag ontvangen, want deze onkostenvergoedingen zijn niet cumuleerbaar.*

5 ENKELE NUTTIGE ADRESSEN

NATIONAAL

- Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, directie informatie, tel. (02)509 36 08 tot 13
- Rijksdienst voor Pensioenen, dienst controle toegelaten (beroeps)activiteiten, tel. (02)529 27 13
- Rijksdienst voor Kinderbijslag, tel. (02)237 21 42
- Dienst Uitkeringen aan Gehandicapten, tel. (02)509 80 92
- Ministerie van Financiën, Centrale diensten van de Administratie van de Ondernemings- en Inkomensfiscaliteit, Directie 1/6, tel. (02)210 23 31 of (02)210 24 02
- Hoofdbestuur RVA., directie reglementeringen, Keizerslaan 7, 1000 Brussel

REGIONAAL

- Werkloosheidsbureau (RVA), dienst vrijstellingen uit uw regio
- Inspectie van de Sociale Wetten uit uw regio
- Ministerie van Financiën, Controlekantoor van de directe belastingen uit uw regio

LOKAAL

- OCMW van uw gemeente
- Uw uitbetalingsinstelling (vakbond of hulpkas voor werklozen)
- Adviserend geneesheer van uw ziekenfonds
- Dienst uitkeringen van uw ziekenfonds

Tussen de ondergetekende afgevaardigde van (naam van de vrijwilligersorganisatie) enerzijds en
Naam:
Geboren op:
Wonende te:
Telefoonnummer:
Beroep:
anderzijds, genoemd vrijwilliger, die verklaart bereid te zijn diensten te verstrekken aan de organisatie (naam
en adres)
.....
vanaf:
voor de duur van (onbepaald of bepaald)
wordt overeengekomen:

Art. 1. Aard van het vrijwilligerswerk

De vrijwilliger engageert zich om voor de organisatie belangeloos activiteiten te verrichten. De taak omvat (beschrijving van alle activiteiten die van de vrijwilliger gevergd worden).

Art. 2. Vergoedingen

De diensten worden onbezoldigd verstrekt.

De organisatie betaalt de verplaatsingskosten

- geheel terug ten belope van de gemaakte kosten
- terug ten belope van het door de organisatie bepaalde forfait, waarvan de vrijwillig(st)er voor ondertekening van deze overeenkomst een afschrift ontvangt.
- gedeeltelijk terug ten belope van
- niet terug.

De organisatie betaalt onkosten, gemaakt in opdracht van de organisatie of noodzakelijke kosten in het kader van het verrichte vrijwilligerswerk

- geheel terug
- terug ten belope van het door de organisatie bepaalde forfait, waarvan de vrijwilliger(st)er voor de ondertekening van deze overeenkomst een afschrift ontvangt.
- gedeeltelijk terug ten belope van
- niet terug.

Art. 3. Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de vrijwillig(st)er

De vrijwilliger kan slechts aansprakelijk worden gesteld in geval van opzet, zware fout of vaak voorkomende fout na herhaaldelijke waarschuwingen.

Hij/zij handelt steeds ter goeder trouw.

De vrijwilliger verbindt zich ertoe elk ongeval zo snel mogelijk en uiterlijk binnen de 24 uur te melden aan de plaatselijke verantwoordelijke van (naam vrijwilligersorganisatie).

Art. 4. Verzekering

(naam vrijwilligersorganisatie) verzekert de vrijwilliger tegen volgende risico's:

- alle ongevallen die gerangschikt worden onder de categorie 'arbeidsongevallen' of 'beroepsziekten', in het kader van een arbeidsovereenkomst;
- burgerlijke aansprakelijkheid;

Een document waarin de concrete gegevens van deze verzekering zijn opgenomen, wordt voor de ondertekening van deze overeenkomst aan de vrijwilliger overhandigd.

In drie exemplaren opgemaakt te(plaats) op(datum)

Handtekening vrijwilliger

Handtekening ouders/voogd van de minderjarige vrijwilliger

Handtekening verantwoordelijke vrijwilligersorganisatie

CIRCULAIRE

MCDM
MINISTERIE VAN FINANCIEN

Brussel, 5 maart 1999

Administratie
der directe belastingen

Directie II/6
Ci.RH.241/509.803

ONDERWERP:
Inkomstenbelastingen.

VERGOEDING

Vergoeding voor vrijwilligerswerk.

Vrijgestelde vergoeding.

VRIJWILLIGER

Belastingstelsel.

Belastingstelsel van de vergoedingen voor
vrijwilligerswerk

Aan al de ambtenaren van de niveaus 1, 2+ en 2

I. Inleiding

1. Onderhavige circulaire verstrekt richtlijnen in verband met de niet-belastbare bedragen van de vergoedingen voor vrijwilligerswerk waarvan sprake in nr. 9 van de circ. 7.4.1998, nr Ci. RH241/486.611 (Bull.783, blz. 1.165).

II. Toepassingsgebied

2. Die richtlijnen zijn van toepassing op de vergoedingen (toelagen, verblijfs- en verplaatsingsvergoedingen, enz.) die in het kader van gelegenheidswerk, zowel in de sportsector als in de sociale en culturele sector in de brede betekenis van het woord, door een club, federatie, vereniging, instelling of overheid aan onbaatzuchtige medewerkers en aan beoefenaars van amateursporten en van andere socio-culturele activiteiten worden toegekend.

Hoedanigheid van de vrijwilliger

3. De vrijwilliger is een natuurlijke persoon die, op onbaatzuchtige wijze, onbezoldigd en in een georganiseerd verband, zijn activiteiten uitvoert.

Hoedanigheid van de opdrachtgever

4. Het vrijwilligerswerk gebeurt in opdracht van een club, federatie, vereniging, instelling zonder winstoogmerk of overheidsdienst, ongeacht of de opdrachtgever al dan niet rechtspersoonlijkheid bezit.

Worden als opdrachtgever beschouwd:

- rechtspersonen, zoals een vereniging zonder winstoogmerk, een openbare dienst of een instelling van openbaar nut, een gemeente, een openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn, die geen onderneming exploiteren of zich niet bezighouden met verrichtingen van winstgevende aard,
- verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid, zoals feitelijke verenigingen en groeperingen, die geen onderneming exploiteren of geen winstgevende bezigheid verrichten.

Zijn onder meer uitgesloten als opdrachtgever:

- enigerlei vennootschap, vereniging, inrichting of instelling, met of zonder rechtspersoonlijkheid, die een onderneming exploiteert of zich bezighoudt met verrichtingen van winstgevende aard en bijgevolg aan de Ven.B, de BNI/ven., ofwel, ten name van de vennoten of leden aan de PB of de BNI/nat.pers., is onderworpen;
- een individuele privé-persoon.

Voorbeelden: Zo zijn ondermeer de volgende personen uitgesloten van de toepassing van deze circulaire:

- een gepensioneerd werknemer die voor een onderneming (al dan niet zijn gewezen werkgever) nog klusjes opknapt;
- de echtgenote van een zaakvoerder van een BVBA die af en toe meewerkt in de vennootschap;
- een vrijwilliger in een bejaardentehuis dat, alhoewel onder de vorm van een VZW opgericht, aan de Ven .B is onderworpen.

Bedoelde activiteiten

5. Het gelegenhedswerk moet worden verricht in het kader van sociale, culturele of sportieve activiteiten van de club, federatie, vereniging, instelling of overheid. Bedoeld zijn inzonderheid de opvang of de begeleiding van zieken, bejaarden, kinderen, jongeren en sociaal zwakkeren (zoals de thuiszorg voor zorgbehoevende personen of mantelzorg), de bescherming van het leefmilieu, de organisatie van sportwedstrijden en van sociale en culturele evenementen, alsmede het zelf deelnemen aan die wedstrijden en evenementen.

Relatie tussen de vrijwilliger en de opdrachtgever

6. Het gelegenhedswerk betreft activiteiten die onbaatzuchtig en rechtstreeks voor de opdrachtgever worden verricht zonder dat de vrijwilliger één of andere beroepsrelatie heeft met de opdrachtgever.

In deze circulaire zijn dus niet bedoeld:

- een medewerker die een activiteit uitoefent en die van de opdrachtgever beroepsinkomsten ontvangt, zoals een werknemer die voor de vennootschap of de vereniging waarin hij werkzaam is ook nog een zogenaamde vrijwillige activiteit van sportieve, sociale of culturele aard zou uitoefenen;
- een medewerker van een niet-commerciële vereniging die opdrachten van sportieve, sociale of culturele aard vervult of daaraan meewerkt voor andere verenigingen die zich al dan niet met verrichtingen van winstgevende aard bezighouden, zoals een vrijwilliger van een VZW. Wanneer die VZW in opdracht van een vennootschap of vereniging tijdens de vakantiemaanden jeugdanimatie verzorgt of ter gelegenheid van een sportief of cultureel evenement instaat voor de ontvangst en begeleiding van deelnemers en toeschouwers, of nog een medewerker van een sociaal fonds dat wordt gestijfd door bijdragen van een vennootschap om voor de werknemers van de vennootschap sportieve en culturele activiteiten te organiseren.

Die uitsluiting geldt evenwel niet voor:

- vrijwilligers van verenigingen die in opdracht van de overheid sportieve, sociale of culturele activiteiten organiseren of daaraan meewerken, zoals een vrijwilliger van een sportclub, wanneer die sportclub in opdracht van een gemeente tijdens de vakantiemaanden een sportkamp voor jongeren van de gemeente organiseert of daaraan meewerkt;
- vrijwilligers van hulporganisaties die (al dan niet in opdracht van de overheid) bijdragen tot de eerste hulpverlening aan slachtoffers van ongevallen, rampen, conflicten, ...

III. Omschrijving van de niet-belastbare vergoedingen

7. Sommige vergoedingen geven geen aanleiding tot belastingheffing, omdat zij de terugbetaling vertegenwoordigen van kosten die de verkrijgers doen in het kader van één of andere activiteit die als vrijetijdsbesteding kan worden beschouwd, zodat er geen sprake kan zijn van beroepsinkomsten.

Het gaat hier om eerder geringe vergoedingen die worden toegekend aan amateursporters, deelnemers aan evenementen en medewerkers die zich op louter onbaatzuchtige wijze inzetten voor hun club, federatie, vereniging, instelling of ten dienste van de gemeenschap en die uitsluitend de terugbetaling vertegenwoordigen van een gedeelte of zelfs het geheel van de kosten die zij doen in het kader van hun vrijwilligerswerk.

8. De vergoedingen kunnen als niet belastbaar worden aangemerkt, mits aan de volgende voorwaarden samen voldaan is (zie ook de parlementaire vragen nr 522, van 20.4.1993, van volksvertegenwoordiger SARENS – Bull. 731, blz. 2.852 en nr 163, van 10.1.1997 van senator LOONES _ Bull. 772, blz. 1.328) :

- de betrokken amateursporters, deelnemers aan evenementen of vrijwillige medewerkers verrichten op louter onbaatzuchtige wijze prestaties voor de club, federatie, vereniging, instelling of gemeenschap;
- de vergoedingen vertegenwoordigen uitsluitend de terugbetaling van werkelijke kosten, hetgeen impliceert dat zij niet abnormaal hoog zijn en dus geen verdoken bezoldigingen voor geleverde prestaties bevatten.

IV. Bedrag van de niet-belastbare vergoedingen

9. In dat verband mag worden aangenomen dat de vergoedingen die clubs, federaties, verenigingen, instellingen of de overheid in het kader van hun sportieve, sociale of culturele doeleinden aan hun onbezoldigde vrijwilligers toekennen als forfaitaire terugbetaling van kosten, werkelijke kosten dekken en derhalve niet belastbaar zijn, wanneer zij per verkrijger niet meer bedragen dan 1.000 BEF (24,79 EUR) per dag en 40.000 BEF (991,57 EUR) per jaar

10. Die vergoedingen vertegenwoordigen de forfaitaire terugbetaling van:

- de kosten voor de verplaatsingen die de vrijwilligers met hun eigen vervoermiddel of met het gemeenschappelijk vervoer afleggen tussen hun woonplaats en de zetel van de club, federatie, vereniging of instelling of de plaats van waaruit de activiteiten worden georganiseerd, geleid of bestuurd (bijvoorbeeld clublokaal, sportterrein, cultureel centrum, vergaderzaal, enz.) of de plaatsen die met de activiteiten van de vereniging verband houden maar die geen vaste plaats van activiteit zijn (verplaatsingen voor uitwedstrijden, manifestaties, voordrachten, vormingsdagen, enz.);
- de verblijfkosten (inzonderheid verfrissingen en maaltijden);
- alle andere kosten waarvoor het wegens de aard en het geringe bedrag niet gebruikelijk is bewijsstukken voor te leggen (kosten i.v.m. sportuitrusting, telefoon, fax, gebruik PC, internet, briefwisseling, documentatie, klein materiaal, enz.).

V. Overschrijding van de grensbedragen

11. Wanneer één van de sub 9 vermelde forfaitaire bedragen in een bepaald belastbaar tijdperk wordt overschreden (meer bedragen dan 1.000 BEF (24,79 EUR) per dag of meer dan 40.000 BEF (991,57 EUR) per jaar), moeten alle inkomsten die voor hetzelfde belastbare tijdperk voortvloeien uit het vrijwilligerswerk, integraal als belastbare inkomsten worden aangemerkt. In dat geval kunnen die vergoedingen alleen van belasting worden vrijgesteld als terugbetaling van eigen kosten van de club, federatie, vereniging, instelling of overheid, mits het dubbel bewijs als bedoeld in nr 31/32 Com.IB 92 wordt geleverd. Namelijk dat:

- a) de vergoeding bestemd is tot het dekken van kosten die eigen zijn aan de club, federatie, vereniging, instelling of overheid;
- b) die vergoeding ook daadwerkelijk aan dergelijke kosten is besteed.

VI. Uitsluiting

12. De richtlijnen van onderhavige circulaire gelden niet voor de vergoedingen van vrijwilligers waarvoor reeds een afzonderlijke belastingregeling bestaat.

Dat is onder meer het geval voor de vergoedingen:

- van 1.000 BEF (24,79 EUR) per wedstrijd voor stewards (cf. circ. 12.8.1996, nr Ci. RH241/463.482, Bull. 764, blz. 1.908);
- van 500 BEF (12,39 EUR), 800 BEF (19,83 EUR) en 1.000 BEF (24,79 EUR) per wedstrijd voor controleurs, kassiers en verantwoordelijken van bij de KBVB aangesloten voetbalclubs (cf. circ. 24.6.1997, nr Ci. RH241/489.207, Bull. 774, blz. 1.775);
- van 500 BEF (12,39 EUR) en 600 BEF (14,87 EUR) per wedstrijd voor spelers en medewerkers van amateurploegen in de lagere afdelingen aangesloten bij :
 - de KBVB en bij vergelijkbare voetbalbonden;
 - de Vlaamse Volleybalbond;
 - de Koninklijke Belgische Basketbalbond;
 - de Koninklijke Belgische Hockeybond (veldhockey);
 - de Franstalige Handballiga;

(cf. circ. 14.6.1991, nr Ci RH241/425.005, Bull. 708, blz. 1.899 en circ. 7.4.1998, nr Ci. RH241/486.611, Bull. 783, blz. 1.165).

VII. Inwerkingtreding

13. De richtlijnen van onderhavige circulaire treden onmiddellijk in werking. Zij zijn tevens van toepassing op de hangende geschillen.

VIII. Controlemaatregelen

- 14 De vergoedingen die de vermelde grenzen niet overschrijden, moeten – aangezien zij worden geacht niet in het toepassingsgebied van de inkomstenbelastingen te vallen – niet op een fiche nr 281 en een ermede overeenstemmende opgave nr 325 worden vermeld. De dienstleider van de taxatiedienst die bevoegd is voor de betrokken club, federatie, vereniging, instelling of overheid kan die club, federatie, vereniging, instelling of overheid evenwel verplichten om per jaar een nominatieve lijst met vermelding van de uitgekeerde sommen per verkrijger voor te leggen (cf. nr 317/13, eerste lid, tweede gedachtenstreep, Com. IB 92).

NAMENS DE MINISTER
Voor de Directeur-generaal
De Auditeur-generaal van financiën

J.E. VANDENBOSCH

DOE DE TEST

De volgende oefeningen geven u de mogelijkheid om de theorie aan de praktijk te toets.

ONKOSTENVERGOEDINGEN

- Ga na welke onkosten jouw vrijwilligers wel of niet vergoed krijgen.
- Bepaal of je vergoedingen uitkeert op basis van een forfaitair systeem (maximum 40 000 BEF = 991,57 EUR per jaar en 1 000 BEF = 24,79 EUR per dag), of op basis van bewezen onkosten. Motiveer uw keuze.

VERZEKERINGEN

- Welke verzekeringen voorzie je voor jouw vrijwilligers?
- Welke andere verzekeringen kunnen nog van toepassing zijn voor jouw vrijwilligers.

DE STEUNPUNTEN VOOR VRIJWILLIGERSWERK & PARTNERS

Ieder provinciebestuur in Vlaanderen en het Hoofdstedelijk Gewest Brussel beschikken over een Steunpunt voor Vrijwilligerswerk. De 6 Steunpunten staan in Vlaanderen voor de ondersteuning van meer dan een miljoen vrijwilligers en hun organisaties en dit over alle sectoren heen. De ondersteuning wordt concreet gemaakt in een aantal basisopdrachten die voor al de steunpunten gelijk zijn. Bij de uitvoering legt ieder steunpunt echter eigen accenten afhankelijk van de vragen en noden van het werkveld:

Werven

De Steunpunten helpen bij de werving van geschikte vrijwilligers door de vraag en het aanbod beter op elkaar af te stemmen. Organisaties die vrijwilligers zoeken kunnen in de vrijwilligers-vacaturebank van de Steunpunten een advertentie plaatsen. Mensen die vrijwilligerswerk zoeken kunnen in het vacaturebestand geschikt vrijwilligerswerk uitzoeken.

Erkennen en stimuleren

De Steunpunten werken sensibiliserend naar de bevolking door regelmatig promotiecampagnes met affiches en folders te lanceren en de media te informeren over initiatieven en bevindingen betreffende vrijwilligerswerk in Vlaanderen. Daarnaast stimuleren de Steunpunten initiatieven ter erkenning en waardering van het vrijwilligerswerk, zoals de realisatie van een wettelijk statuut voor vrijwilligers en goede subsidiekaders ter ondersteuning van het vrijwilligerswerk.

Vorming

De Steunpunten organiseren praktijkgerichte cursussen en studiedagen voor leidinggevenden in verenigingen, diensten en organisaties, over verschillende thema's inzake vrijwilligerswerk (vrijwilligersmanagement, werven, selecteren, begeleiden, motiveren, afspraken maken, het statuut, ...).

Informatie en advies

Zowel vrijwilligers als organisaties kunnen bij de Steunpunten terecht voor informatie en advies. De Steunpunt organiseren ook regelmatig lezingen en voordrachten over belangrijke wetenswaardigheden en hot items uit het vrijwilligerswerk.

Ondersteunen van initiatieven

De Steunpunten werken mee aan initiatieven en manifestaties (vooral op het provinciale niveau) rond vrijwilligerswerk in verschillende sectoren.

CONTACTEN

Steunpunt Vrijwilligerswerk ANTWERPEN

Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen
Boomgaardstraat 22 bus 100
2600 Berchem
tel. (03)240 61 65
fax. (03)240 61 62
e-mail. ann.duysters@welzijn.provant.be
<http://www.provant.be/welzijn/swpa>

Steunpunt Vrijwilligerswerk BRUSSEL

Het PUNT
Treurenberg 24
1000 Brussel
tel. (02)218 55 16
fax. (02)218 71 66
e-mail. hetpunt@busmail.net
<http://hetpunt.vgc.be>

Steunpunt Vrijwilligerswerk LIMBURG

Universiteitslaan 1
3500 Hasselt
tel. (011)23 72 24
fax. (011)23 82 80
e-mail. vrijwilligerswerk@limburg.be
<http://www.limburg.be/vrijwilligerswerk>

Steunpunt Vrijwilligerswerk OOST-VLAANDEREN

Provinciebestuur, Dienst 61
Gouvernementsstraat 1
9000 Gent
tel. (09)267 75 22
fax. (09)267 75 99
e-mail. vrijwilliger@oost-vlaanderen.be
<http://www.oost-vlaanderen.be/vrijwilligers>

Steunpunt Vrijwilligerswerk VLAAMS-BRABANT

Provinciaal Educatief Centrum
Gemeenteplein 5
3010 Kessel-Lo
tel. (016)46 83 26
fax. (016)46 83 29
e-mail. mphilips@vl-brabant.be
<http://www.vl-brabant.be/vrijwilliger>

Steunpunt Vrijwilligerswerk WEST-VLAANDEREN

Provinciehuis Boeverbos
Koning Leopld III-laan 41
8200 Brugge
tel. (050)40 35 55
fax. (050)40 31 07
e-mail. hedwig.dendoncker@west-vlaanderen.be

PARTNERS

Platform voor Voluntariaat vzw
Marie-Josélaan 73
2600 Berchem
tel. (03)218 59 01
fax. (03)218 45 23
e-mail. volunt@yucom.be

Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21
1000 Brussel
tel. (02)511 18 40
fax. (02)511 52 21
e-mail. info@kbs-frb.be
<http://www.kbs-frb.be>

Vereniging van de Vlaamse Provincies
Albertinaplein 2
1000 Brussel
tel. (02)512 11 52
fax. (02)502 46 80
e-mail. vvp.studiedienst@publilink.be

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Algemeen Welzijnsbeleid
Markiesstraat 1
1000 Brussel
tel. (02)553 33 30
fax. (02)553 33 60
e-mail. welzijnsbeleid@vlaanderen.be
<http://www.vlaanderen.be/welzijn>

ATOOM

ADVIES EN TRAINING IN ORGANISATIE-ONTWIKKELING EN MANAGEMENT

Atoom is een advies- en trainingsbureau, gespecialiseerd in het begeleiden van leer- en veranderingsprocessen in organisaties. ATOOM werd in 1989 opgericht naar aanleiding van het doctoraat van Luc Dekeyser, dat toegespitst was op managementtechnieken in de non-profit sector. Sindsdien werkte ATOOM voor ruim 300 organisaties in de openbare, de sociale en de privé-sector. De zorg voor kwaliteit is de centrale bekommernis in de dienstverlening van ATOOM. Op 11 jaar tijd heeft ATOOM een rijke ervaring opgebouwd op het vlak van training en consultancy binnen de volgende domeinen:

- Leidinggeven
- Communicatie
- Teambuilding
- Managementvaardigheden
- Integrale Kwaliteitszorg
- Human Resources Management
- Sociaal-agogische Organisatieleer

Op doordringende wijze wordt vooral via een mix van training en consultancy bij alle klanten (organisaties) gestreefd naar de ontwikkeling van een doelgericht samenwerkingsverband van mensen. Dit wordt bereikt, zowel vanuit het individu als het teamniveau en de gehele organisatie.

ATOOM bvba
Dottermansstraat 19
3060 Bertem
tel: (016)49.08.82
fax: (016)48.11.68
e-mail. atoom@atoom.be

LITERATUURLIJST

- ANTONS, K., *Groepsdynamica in praktijk*, Alphen aan den Rijn, Samson, 1978.
- BOLLAERTS, L., & IEVEN, F., *Het vrijwilligerswerk in de zieken- en gehandicaptensector*, Leuven: Sociologisch Onderzoeksinstituut, 1980.
- BREDA, J., & GOYVAERTS, K., *Vrijwilligerswerk vandaag. Een eerste verkenning*, Brussel: Koning Boudewijnstichting, 1996.
- BUELENS, M., MUSSCHOOT, W., *Samenwerken. Sociale vaardigheden*, Brussel, Ced.samsom, 1983.
- BOCKLANDT, P., FLORUS, A., PRUYT, M., VAN GREMBERGEN, D., *Een eigen-zinnige ondersteuning voor het vrijwilligerswerk, een explorerend onderzoek naar wenselijkheid, opdracht en draagvlak van een Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk*, Gent: Sociale Hogeschool, 2000.
- CORNELIS, M., *Afspraken van en met vrijwilligers*. Utrecht: Nederlands Centrum Vrijwilligerswerk, 1993.
- DE COCK, G., *Er hapert iets... Praktijk en theorie van organisatie-ontwikkeling*. Kapellen, De Nederlandsche Boekhandel, 1976.
- DE COCK, G. e.a., *Organisatieklimaat en -cultuur. Theorie en praktische toepassing van de organisatieklimaat-index voor profit-organisatie (OKIPO) en de verkorte vorm (VOKIPO)*. Leuven/Amersfoort, Acco, 1984.
- DE COCK, G., BOUWEN, R. EN DE WITTE, K., *Organisatieklimaat: een opdracht voor het personeelsbeleid?* Praktisch Personeelsbeleid/Capita Selecta, 1986, afl. 16, 1-19.
- D'HONDT, S., VAN BUGGENHOUT, B., *Het statuut van de vrijwilliger*, Antwerpen, Maklu, 1998.
- DEKEYSER, L., *Sociaal-agogische organisatieleer. Deel 2: veranderen van organisaties*, Leuven, Garant, 1998.
- DEKEYSER, L., *Tijdsbesteding en planning of effectieve en efficiënte tijdsbesteding van beroepskrachten en vrijwilligers in het sociaal-cultureel werk*, 1990.
- DEKEYSER, L., *Werken met vrijwilligers in een organisatie. Een specifieke aanpak*.
- DEVANNA, M.A., FOMBRUN, C.J., TICHY, N.M., Een kader voor strategisch human resource management, in: *Praktisch Personeelsbeleid/Capita Selecta 27*, p. 9 –23, 1988.
- DEWAELSCHE, M., *Vrijwilligerswerk In: VZW Praktijkgids* . Diegem: ced.samsom, 1995.
- DOBBELAERE, K., *Het "volk-gods" de mist in? Over de Kerk in België*. Leuven: ACCO; 1988.
- EILERS, T., *Volgens het boekje*, Hasselt: provincie Limburg, 1999.
- EILERS, T., *Statuut van de vrijwilliger*, Antwerpen, Platform voor Voluntariaat vzw, 2000.
- DPKW., *Aantrekken van vrijwilligers in het sociaal-cultureel werk: een concept*.
- FEDERAAL MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN, *De sportvrijwilliger en de sociale zekerheid*. Brussel: Federaal Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, Dienst Publicaties/Brochures, 2000.
- HEINSIUS, J., *Basisboek. Vrijwilligers management*. Utrecht: Dick Coutinho, 1998.
- HEINSIUS, J., *Begeleiding en scholing van vrijwilligers* , (Werken met vrijwilligers No. Module 6). Utrecht: Centrum voor Ingebouwde Vorming, 1992.
- HEINSIUS, J., *Kenmerken en motieven van vrijwilligers(werk)*, (Werken met vrijwilligers No. Module 1). Utrecht: Centrum voor Ingebouwde Vorming 1992.

- HEINSIUS, J., *(Samen)werken met vrijwilligers*, (Werken met vrijwilligers No. Module 3). Utrecht: Centrum voor Ingebouwde Vorming, 1992.
- HEINSIUS, J., *Vrijwilligersbeleid binnen een organisatie*, (Werken met vrijwilligers No. Module 4). Utrecht: Centrum voor Ingebouwde Vorming, 1992.
- HEINSIUS, J., *Vrijwilligerswerk nu en in de toekomst*, (Werken met vrijwilligers No. Module 2). Utrecht: VCentrum voor Ingebouwde Vorming, 1992.
- HEINSIUS, J., *Werving en selectie van vrijwilligers*, (Werken met vrijwilligers No. Module 5). Utrecht: Centrum voor Ingebouwde Vorming, 1992.
- HELLEMANS, S., *Strijd om de moderniteit. Sociale bewegingen en verzuiling in Europa sinds 1800*, Leuven: Universitaire Pers, 1990.
- HELWEGEN-BLANKSMA, A., & VAN PUTTEN, M., *Visie, voorwaarden, verbintenis. Vrijwilligersbeleid in het sociaal-cultureel werk*, Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn/NIZW, 1999.
- HERSEY, P., *Situationeel Leidinggeven*, Utrecht, Veen, 1984.
- HUSTINX, L., Jongeren en hun vrijwillig engagement: een nieuwe stijl van vrijwilligerswerk. *Tijdschrift Voor Sociologie*, 19(2), p111-147, 1998.
- Huyse, L., *De politiek voorbij. Een blik op de jaren negentig*, Leuven: Kritak.
- KEUNING, D. EN EPPINK, D.J., *Management en organisatie. Theorie en praktijk*, Leiden: Stenfert Kroese, 517 pp, 1987.
- MAIER, N.R.F., *Principles of human relations: applications to management*, New York, 1952.
- MICHIELS, R., *Democratie en organisatie. Een klassieke theorie*, Rotterdam, Universitaire Pers, 196 pp, 1969.
- RIJNJA, G. (1981), *Vrijwilligerswerk. Waarover praten zij?*, Leuven: Acco, 99 pp, 1981.
- ROMMEL, W., OPDEBEECK, S., LAMMERTYN, F., & BOUVERNE-DEBIE, M., *Vrijwillige inzet in Vlaanderen: een exploratie*, Leuven: LUCAS, 1997.
- VANANDEROYE P., *De vrijwilliger in de sport*. Hasselt: provincie Limburg, 2001.
- VANDEMEULEBROEKE, L., De specificiteit van het vormingswerk in verenigingsverband: het communicatief leren. In: De Blende, H. (Ed), *Vereniging en vormingswerk in Vlaanderen*. Leuven: Infodok, 1988.
- VAN DEN BELT, T., & TIMMERMAN, K., *Vrijwilligerswerk. Beleid en begeleiding*. Baarn: H. Nellisen, 1988.
- VAN LUIJK, E. W., & DE BRUIJN, R. J., *Vrijwilligerswerk tussen betaald en huishoudelijk werk. Een verkennende studie op basis van een enquête*, 's Gravenhage: Staatsuitgeverij, 1984.
- VAN RIJSWIJK, B., *Gemeentelijk vrijwilligersbeleid Sittard, Concept Startnotitie*, Sittard, Gemeentebestuur, 2000.
- VERSTRAETE, C., *Motiveren*, Rode Kruis-Vlaanderen, Brussel: Rode Kruis-Vlaanderen, 1995.
- VERSTRAETE, C., *Rekruteren*, Rode Kruis-Vlaanderen, Brussel: Rode Kruis-Vlaanderen, 1994.
- VINEYARD, S., *Secrets of Motivation: How to Get and Keep Volunteers and Paid staff*, Downers Grove: Heritage Arts Publishing, 1991.
- VINEYARD, S., *Stop Managing Volunteers! New Competencies For Volunteer Administrators*, Downers Grove: Heritage Arts Publishing, 1996.
- VINEYARD, S., MCCURLEY, S., *101 Ideas For Volunteer Programs*, The Brainstorm Series, Downers Grove: Heritage Arts Publishing, 1986.

VINEYARD, S., MCCURLEY, S, *101 Tips for Volunteer Recruitment*, Downers Grove: Heritage Arts Publishing, 1988.

VINEYARD, S., MCCURLEY, S, *Handling Problem Volunteers*, Downers Grove: Heritage Arts Publishing, 1988.

VISSCHEDIJK, A., *Beter leidinggeven door beoordelen. De betekenis van het functioneringsgesprek voor het leiding geven*, Baarn: Nelissen, 1968.

WATZLAWICK, P., e.a., *De pragmatische aspecten van de menselijke communicatie*, Deventer, Van Loghum Slaterus, 1970.

INHOUD

Voorwoord: Zonder vrijwilligers draait Vlaanderen vierkant	1
Een rode draad	2
1 Een statuut voor vrijwilligers	3
1.1 Er zijn spelregels	3
1.2 De huidige regelgeving	3
1.3 In dit boekje	3
1.4 Wie is vrijwilliger?	3
2 Niet iedereen mag zondermeer vrijwilligerswerk verrichten	4
2.1 Gepensioneerden	4
2.2 Werklozen en bruggepensioneerden	4
2.3 Arbeidsongeschiktheid of ziekte	5
2.4 Uitkeringen en inkomsten	5
2.5 Is vrijwilligerswerk arbeid?	5
3 Overeenkomsten en verzekeringen	6
3.1 Goede afspraken maken goede vrienden	6
3.2 Zeker is zeker	6
3.3 Uitzonderlijke situaties: geheimhoudingsplicht en schuldig verzuim	6
4 Onkostenvergoedingen	7
5 Enkele nuttige adressen	8
6 Minimale afsprakennota ...	9
7 De omzendbrief van minister Viseur	10
Doe de test	14
De Steunpunten voor Vrijwilligerswerk & hun partners	15
ATOOM	18
Literatuurlijst	19

COLOFON

PROVINCIE LIMBURG

De bestendige deputatie van de provincieraad van Limburg, Hilde Houben-Bertrand, gouverneur-voorzitter, Marc Vandeput, Sylvain Sleypen, Jean-Paul Lavigne, Sonja Claes, Guy Vrijs, Frank Smeets, gedeputeerden, en Marc Martens, provinciegriffier

MET DE MEDEWERKING VAN

Hilde De Wilde, bvba ATOOM

Tine Eilers, Platform voor Voluntariaat vzw

Ann Duysters, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen

Veerle Leroy, Het Punt, Brussel

Ingrid De Meester, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Provincie Oost-Vlaanderen

Myriam Philips, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Provincie Vlaams-Brabant

Hedwig Dendoncker, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Provincie West-Vlaanderen

Peter Vananderoye, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Provincie Limburg

COÖRDINATIE & EINDREDACTIE

Peter Vananderoye, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Provincie Limburg

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Ronald Hoebers, bestuursdirecteur 2de Directie Welzijn, Provincie Limburg

VORMGEVING

Hilde Winters, Grafische Producties, Provincie Limburg

DRUK

Drukkerij Leen, Hasselt

PAPIER

Munken Lynx (PB papier)

D/2000/5857/41

1^e druk mei 2000

2^e druk juni 2001

Deze publicatie werd uitgegeven door de provincie Limburg met de steun van de Vlaamse Gemeenschap naar aanleiding van de praktijkgerichte cursus VRIJWILLIGERSWERK ORGANISEREN voor leidinggevendenden in organisaties.

VRIJWILLIGERS

staan paraat bij de scouts, houden ouderen gezelschap, leiden bezoekers rond op de kinderboerderij, houden het cultuurcafé open, leggen een historische site bloot, bezorgen kinderen een onvergetelijke vakantie, knotten wilgen in een natuurgebied, verzorgen dieren, gaan op reis met zieken en gehandicapten, zetten een carnavalzitting mee op, geven voetbaltrainingen aan miniemen, lenen spel materiaal uit in een speel-o-teek, geven kooklessen, organiseren een schaaktornooi, zijn ballenjongen, archiveren dia- en fotomateriaal, zijn chauffeur voor zieken en minder mobiele mensen, organiseren leesnamiddagen voor kinderen in de bibliotheek, houden de wereldwinkel open, gidsen op een tentoonstelling, militeren in de vakbond, zijn een luisterend oor voor mensen met problemen, geven taallessen aan migranten, begeleiden reizigers, doen de administratie van een turnclub, regisseren een toneelstuk, spreken broeken in voor blinden, zijn bestuurslid van socio-culturele vereniging, organiseren vrijetijdsbesteding in een asielcentrum, dirigeren het kinderkoor, zijn voorzitter van een lokale afdeling van een politieke partij, runnen het buurthuis, slaan een babbeltje met bewoners van een rusthuis, schrijven artikels voor het maandblad van het gemeenschapscentrum, begeleiden huiswerkklasjes voor kinderen met leerachterstand, koken in een lokaal dienstencentrum, zijn buddy voor aids-patiënten, begeleiden thuislozen bij een creatief atelier, geven informatie in een sterrenwacht, reanimeren flauwvallers bij popconcerten, zijn leesmoeder of zwemvader, lossen kinderproblemen op via de telefoon, ondersteunen het plaatselijk 11.11.11.-comité, werken in de jeugdclub mee, begeleiden stervenden en hun familie in het ziekenhuis, helpen bij de opvang in een kinderdagverblijf, verkopen tweedehands kleding, schrijven brieven naar eenzame gevangenen, zijn in Vlaanderen met meer dan één miljoen en zetten zich wekelijks in voor anderen...

DAAROM DANKEN DE VLAAMSE PROVINCIES, DE VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE EN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP HEN!